

RJ-Uiting 2026-8: Definitief gewijzigde Richtlijn 217 ‘Consolidatie’

<i>Hoofdstuk RJ</i>	<i>217 ‘Consolidatie’</i>
<i>Alinea’s</i>	<i>alle alinea’s</i>
<i>Hoofdstuk RJk</i>	<i>n.v.t.</i>
<i>Alinea’s</i>	<i>n.v.t.</i>

<i>Status</i>	<i>Definitieve Richtlijn</i>
<i>Publicatiedatum RJ-Uiting</i>	<i>24 augustus 2026</i>
<i>Ingangsdatum</i>	<i>1 januari 2027¹</i>

Inleiding

Voor wie is deze RJ-Uiting relevant

Deze RJ-Uiting is relevant voor rechtspersonen bij de beoordeling of zij een geconsolideerde jaarrekening moeten opstellen, alsmede voor rechtspersonen die een geconsolideerde jaarrekening opstellen.

Welke wijzigingen heeft de RJ definitief gemaakt?

In RJ-Uiting 2026-3 ‘Ontwerp-Richtlijn 217 ‘Consolidatie’ stelde de RJ voor om de structuur van hoofdstuk 217 ‘Consolidatie’ te verbeteren om daarmee de toegankelijkheid van de Richtlijn te vergroten. Daarnaast stelde de RJ voor om enkele onderwerpen te verduidelijken. Met deze aanpassingen werden geen inhoudelijke wijzigingen beoogd. Deze wijzigingen zijn definitief geworden en, evenals de hieronder genoemde verduidelijkingen, verwerkt in hoofdstuk 217 ‘Consolidatie’ (aangepast 2026) opgenomen in RJ-bundel jaareditie 2027.

Naar aanleiding van ontvangen commentaar op RJ-Uiting 2026-3 is het volgende aanvullend verduidelijkt in hoofdstuk 217:

1. Verduidelijking dat centrale leiding ook indirect kan worden uitgeoefend;
2. Verduidelijking van centrale leiding in situaties waarin de maatschappij zelf (een bepaalde mate van) bestuursautonomie heeft;

¹ In overeenstemming met alinea 206 van Hoofdstuk 100 ‘Inleiding’ wordt eerdere toepassing aanbevolen, tenzij in de Richtlijnen anders is vermeld.

3. Redactionele wijziging van alinea 217.211 dat de regels omtrent de wisseling van het regime van toepassing zijn bij het vaststellen of de rechtspersoon kwalificeert als kleine rechtspersoon;
4. Overige verduidelijkingen naar aanleiding van andere ontvangen commentaren.

Zie paragraaf ‘Achtergrond en inhoud’ voor een nadere omschrijving van deze verduidelijkingen.

Achtergrond en inhoud

De RJ heeft de in RJ-Uiting 2026-3 voorgestelde verduidelijkingen definitief gemaakt. Naar aanleiding van ontvangen commentaar heeft de RJ enkele punten aanvullend verduidelijkt, dit wordt hieronder verder toegelicht.

Verduidelijking dat centrale leiding ook indirect kan worden uitgeoefend

Het feitelijk uitoefenen van overheersende zeggenschap in een maatschappij is één van de indicatoren van centrale leiding. De RJ heeft in alinea 217.103 verduidelijkt dat dit ook kan inhouden dat deze zeggenschap indirect wordt uitgeoefend. Door middel van het onderstaande gestileerde voorbeeld wordt een mogelijke situatie geschetst waarbij het hoofd van de groep op indirecte wijze de overheersende zeggenschap feitelijk uitoefent.

Voorbeeld

Holding A houdt alle aandelen in werkmaatschappijen B, C en D. Holding A kan als aandeelhouder de bestuurders van de werkmaatschappijen benoemen en ontslaan. De directeur-grootaandeelhouder van holding A is de enige statutair bestuurder van holding A en de werkmaatschappijen. Verondersteld wordt dat de holding niet kwalificeert als personal holding. Holding A moet beoordelen of zij aan het hoofd van de groep staat.

Holding A is van mening dat sprake is van organisatorische verbondenheid tussen haar en de werkmaatschappijen, omdat zij alle aan de aandelen verbonden stemrechten in de algemene vergadering kan uitoefenen en de mogelijkheid heeft om de bestuurder(s) van de werkmaatschappijen te benoemen en ontslaan. Op basis van de indicatoren van centrale leiding concludeert holding A dat zij feitelijk overheersende zeggenschap uitoefent over de werkmaatschappijen. Dit vindt indirect plaats, omdat holding A de directeur-grootaandeelhouder heeft benoemd als bestuurder van de werkmaatschappijen en deze namens holding A feitelijk overheersende zeggenschap uitoefent. Holding A concludeert ook dat er sprake is van een gemeenschappelijke strategie en een gemeenschappelijk beleid, mede gezien de rol van de directeur-grootaandeelhouder als bestuurder van de werkmaatschappijen. Ten slotte is holding A van mening dat sprake is van een economische eenheid, aangezien holding A recht heeft op de meerderheid van de economische voordelen en de economische risico's draagt ten aanzien van de werkmaatschappijen. Op basis hiervan concludeert holding A dat zij aan het hoofd van de groep staat.

De RJ benadrukt nogmaals dat voor de vaststelling of sprake is van een groepsrelatie het geheel van feitelijke omstandigheden en contractuele relaties in aanmerking moeten worden genomen.

Verduidelijking van centrale leiding in situaties waarin de maatschappij zelf (een bepaalde mate van) bestuursautonomie heeft

De RJ benadrukt dat het bestaan van centrale leiding niet uitsluit dat bij de maatschappij zelf (een bepaalde mate van) bestuursautonomie bestaat ten aanzien van het voeren van eigen beleid. Dit is afhankelijk van de mate van integratie en (de)centrale aansturing van de verbonden

maatschappijen. Het groepsbeleid moet in dat geval worden beschouwd als een kader waarbinnen de groepsmaatschappijen in meer of mindere mate ruimte hebben om een eigen beleid te voeren. Centrale leiding vereist echter wel dat het groepsbeleid, indien nodig, uiteindelijk kan worden opgelegd aan de betreffende groepsmaatschappij. De RJ heeft dit in alinea 217.103 verduidelijkt.

Redactionele wijziging van alinea 217.211 dat de regels omtrent de wisseling van het regime van toepassing zijn bij het vaststellen of de rechtspersoon kwalificeert als kleine rechtspersoon

De RJ had in ontwerp-alinea 217.211 opgenomen dat voor de vrijstelling van de consolidatieplicht vanwege omvang geldt dat de grenzen van een kleine rechtspersoon op twee opeenvolgende balansdata op geconsolideerde basis niet worden overschreden. In de ontwerp-alinea werd echter niet meer verwezen naar het feit dat de regels omtrent de wisseling van het regime onderdeel zijn van de systematiek en grenzen van artikel 2:396 BW, waarnaar artikel 2:407 lid 2 BW verwijst. De RJ heeft de alinea redactioneel aangepast in lijn met hoe dit eerder in alinea 217.217 van het hoofdstuk was opgenomen.

Overige verduidelijkingen naar aanleiding van andere ontvangen commentaren

De RJ benadrukt dat de indicatoren zoals opgenomen in alinea 217.303 van belang kunnen zijn bij de beoordeling of in de specifieke situatie van een special purpose entity (SPE) sprake is van een groepsrelatie. De RJ heeft in alinea 217.103 de specifieke verwijzing naar de indicatoren voor special purpose entity toegevoegd.

Verder benadrukt de RJ dat participatiemaatschappijen soms meerderheidsbelangen houden in hun participaties, maar ook meerderheidsbelangen kunnen hebben in andere maatschappijen. Deze andere maatschappijen zijn veelal direct ondersteunend aan de participatiemaatschappij. Deze verduidelijking is toegevoegd in alinea 217.204. Dit betekent dat overheersende zeggenschap uitgeoefend kan worden, maar dat op basis van de specifieke feiten en omstandigheden beoordeeld moet worden of er sprake is van een groepsmaatschappij. In de praktijk zullen participatiemaatschappijen veelal consolidatieplichtig zijn, maar kunnen zij gebruikmaken van de vrijstelling van opname in de consolidatiekring voor participaties die vanaf het moment van verwerving worden aangehouden met het voornemen deze te vervreemden (zie verder alinea 217.310 voor de vereisten voor toepassing van deze vrijstelling).

Andere ontvangen commentaren zijn door de RJ beoordeeld, maar hebben niet geleid tot verdere wijzigingen bij de definitieve vaststelling van de Richtlijn. Enkele commentaren vielen buiten de reikwijdte van het huidige project en zullen in de komende periode worden beoordeeld.

De bijlage hierna bevat hoofdstuk 217 ‘Consolidatie’ zoals opgenomen in RJ-bundel jaareditie 2027 waarbij de wijzigingen ten opzichte van RJ-Uiting 2026-3 zichtbaar zijn gemaakt.

Voor een overzicht van de aanpassingen ten opzichte van het vorige hoofdstuk 217 ‘Consolidatie’, zoals opgenomen in RJ-bundel jaareditie 2026, wordt verwezen naar de transponeringstabel in RJ-Uiting 2026-3.

217 CONSOLIDATIE

Deze Richtlijn 217 (aangepast 2026) vervangt Richtlijn 217 (aangepast 2020) en is van kracht voor verslagjaren die aanvangen op of na 1 januari 2027.

217.0 Definities

Aandeel van derden: dat deel van het resultaat na belastingen en dat deel van het eigen vermogen van een geconsolideerde entiteit dat niet direct of indirect aan de aandeelhouders of leden van de rechtspersoon toekomt (ook wel ‘belang van derden’ genoemd).

Dochtermaatschappij:

Artikel 2:24a BW

1. Dochtermaatschappij van een rechtspersoon is:
 - a. een rechtspersoon waarin de rechtspersoon of een of meer van zijn dochtermaatschappijen, al dan niet krachtens overeenkomst met andere stemgerechtigden, alleen of samen meer dan de helft van de stemrechten in de algemene vergadering kunnen uitoefenen;
 - b. een rechtspersoon waarvan de rechtspersoon of een of meer van zijn dochtermaatschappijen lid of aandeelhouder zijn en, al dan niet krachtens overeenkomst met andere stemgerechtigden, alleen of samen meer dan de helft van de bestuurders of van de commissarissen kunnen benoemen of ontslaan, ook indien alle stemgerechtigden stemmen.
2. Met een dochtermaatschappij wordt gelijk gesteld een onder eigen naam optredende vennootschap waarin de rechtspersoon of een of meer dochtermaatschappijen als vennoot volledig jegens schuldeisers aansprakelijk is voor de schulden.
3. Voor de toepassing van lid 1 worden aan aandelen verbonden rechten niet toegerekend aan degene die de aandelen voor rekening van anderen houdt. Aan aandelen verbonden rechten worden toegerekend aan degene voor wiens rekening de aandelen worden gehouden, indien deze bevoegd is te bepalen hoe de rechten worden uitgeoefend dan wel zich de aandelen te verschaffen.
4. Voor de toepassing van lid 1 worden stemrechten, verbonden aan verpande aandelen, toegerekend aan de pandhouder, indien hij mag bepalen hoe de rechten worden uitgeoefend. Zijn de aandelen evenwel verpand voor een lening die de pandhouder heeft verstrekt in de gewone uitoefening van zijn bedrijf, dan worden de stemrechten hem slechts toegerekend, indien hij deze in eigen belang heeft uitgeoefend.

Groep: een economische eenheid waarin rechtspersonen en vennootschappen organisatorisch zijn verbonden (artikel 2:24b BW).

Groepsmaatschappijen: rechtspersonen en vennootschappen die met elkaar in een groep zijn verbonden (artikel 2:24b BW).

Participatiemaatschappij: een rechtspersoon of vennootschap waarvan de werkzaamheid is beperkt tot uitsluitend of nagenoeg uitsluitend het deelnemen in andere rechtspersonen of vennootschappen zonder zich in te laten met de bedrijfsvoering daarvan, tenzij door het uitoefenen van aandeelhoudersrechten.

Personal holding: een rechtspersoon, waarvan de aandelen volledig en direct in handen zijn van een natuurlijk persoon (en eventueel andere natuurlijke personen die met deze natuurlijke persoon nauw in (familie)relatie staan), die de privébelangen van deze natuurlijke persoon waarborgt en structureert.

217.1 Inleiding

Doel en toepassingsgebied

101 In dit hoofdstuk wordt ingegaan op de voorschriften voor geconsolideerde jaarrekeningen. Een geconsolideerde jaarrekening moet overeenkomstig artikel 2:362 lid 1 BW inzicht geven in de financiële gegevens van de groep of het groepsdeel. De geconsolideerde jaarrekening is een zelfstandige jaarrekening naast de enkelvoudige jaarrekening.

De bepalingen van Titel 9 Boek 2 BW zijn van overeenkomstige toepassing op de geconsolideerde jaarrekening met uitzondering van de in artikel 2:410 lid 1 BW genoemde presentatie- en toelichtingsvereisten (zie ook alinea 501).

Wanneer in dit hoofdstuk wordt gesproken over maatschappijen worden daarmee rechtspersonen en vennootschappen bedoeld.

Dit hoofdstuk is als volgt opgebouwd:

- In paragraaf 1 wordt een inleiding gegeven op de geconsolideerde jaarrekening, en worden het toepassingsgebied, relevante begripsbepalingen, zijnde het groepsbegrip en het kunnen uitoefenen van overheersende zeggenschap over maatschappijen en de wettelijke bepalingen behandeld.
- Paragraaf 2 behandelt de consolidatieplicht, waarbij onderscheid gemaakt wordt tussen de consolidatieplicht bij het groepshoofd en de consolidatieplicht bij de tussenhoudstermaatschappij.
- Paragraaf 3 behandelt de consolidatiekring. De consolidatiekring geeft aan welke maatschappijen in beginsel in de consolidatie moeten worden betrokken.
- Paragraaf 4 behandelt de consolidatiemethoden.
- Paragraaf 5 behandelt de presentatie- en toelichtingsvereisten.

Het groepsbegrip

102 Een groep is een economische eenheid waarin rechtspersonen en vennootschappen organisatorisch zijn verbonden (artikel 2:24b BW). Uit de wetsgeschiedenis valt af te leiden dat ook het element centrale leiding essentieel is. Tussen deze drie criteria bestaat verband. Een economische eenheid veronderstelt een organisatorische verbondenheid en centrale leiding. Kenmerkend voor een groep is dus dat sprake is van een samenstel van organisatorisch met elkaar verbonden rechtspersonen en vennootschappen die onder centrale leiding staan, zodanig dat zij een economische eenheid vormen.

103 Voor de vaststelling of sprake is van een groepsrelatie dient het geheel van feitelijke omstandigheden en contractuele relaties in aanmerking te worden genomen. Bij zorgvuldige toepassing van het groepsbegrip kan een maatschappij slechts groepsmaatschappij zijn van één groep. Indicatoren voor het bepalen of sprake is van een groepsrelatie kunnen zijn:

Organisatorische verbondenheid

- Er is sprake van de mogelijkheid om een meerderheid van de stemrechten te kunnen uitoefenen in de algemene vergadering.
- Er is sprake van de mogelijkheid om de meerderheid van de bestuurders, of leden van een ander orgaan dat direct of indirect feitelijk het beleid bepaalt, te kunnen benoemen of ontslaan.

- Op grond van statuten, een overeenkomst of een regeling kunnen de financiële en operationele activiteiten worden beheerst.

Centrale leiding

- Er is sprake van een hiërarchische organisatiestructuur en er wordt een gemeenschappelijke strategie en gemeenschappelijk beleid gevoerd.
- ~~Het~~Er wordt feitelijk ~~uitoefenen van~~ overheersende zeggenschap ~~in een maatschappij is kenmerkend voor centrale leiding.~~ uitgeoefend op directe of indirecte wijze. Hierbij is het mogelijk dat er (een bepaalde mate van) bestuursautonomie bij de maatschappij zelf ligt, waarbij, indien nodig, het groepsbeleid uiteindelijk kan worden opgelegd aan de betreffende maatschappij.

Economische eenheid

- Er is sprake van economische verbondenheid, die bijvoorbeeld tot uitdrukking komt middels (een bepaalde mate van) complementariteit van economische activiteiten, fiscale verbondenheid en/of onderlinge aansprakelijkstelling;
- De rechtspersoon heeft in wezen het recht de meerderheid van de economische voordelen van de activiteiten van de maatschappij te verkrijgen, bijvoorbeeld op grond van een wet, een overeenkomst of een andere regeling.
- De rechtspersoon loopt in wezen voor meer dan de helft het economisch risico met betrekking tot die maatschappij of de activa van die maatschappij.

Geen enkele indicator is op zichzelf beslissend en de boven genoemde indicatoren zijn niet limitatief. ~~Daarnaast kunnen in~~

In de specifieke situatiessituatie van een special purpose entity kunnen de indicatoren zoals opgenomen in alinea 303 van belang zijn om te bepalen of er sprake is van een groepsrelatie.

Overheersende zeggenschap kunnen uitoefenen over maatschappijen

104 Van het kunnen uitoefenen van overheersende zeggenschap (zoals genoemd in artikel 2:406 BW) over een maatschappij is sprake wanneer de meerderheid van de stemrechten uitgeoefend kan worden, of wanneer overheersende zeggenschap op elk gewenst moment middels het uitoefenen van (contractuele) rechten binnen handbereik ligt.

Overheersende zeggenschap kunnen uitoefenen over een maatschappij is niet voldoende om te concluderen dat er sprake is van een groepsrelatie (zie alinea's 102 en 103).

105 De rechtspersoon of derden kunnen bepaalde financiële instrumenten aanhouden die potentiële stemrechten bevatten (zoals opties op aandelen, converteerbare instrumenten of bepaalde eigen-vermogensinstrumenten).

Bij de beoordeling of de rechtspersoon overheersende zeggenschap kan uitoefenen over een maatschappij, evalueert de rechtspersoon of hij, of andere partijen, financiële instrumenten aanhouden die potentiële stemrechten bevatten. In deze beoordeling wordt uitsluitend rekening gehouden met rechten die economische betekenis hebben. Om te bepalen of hier sprake van is, wordt rekening gehouden met alle feiten en omstandigheden. Deze feiten en omstandigheden omvatten, maar zijn niet beperkt tot, de volgende:

- (economische of andere) belemmeringen die de houder (of houders) van de potentiële stemrechten ervan weerhouden ze uit te oefenen;
- de mogelijkheid voor de rechtenhoudende partij (of partijen) voordeel te halen uit de uitoefening van de rechten.

Voorbeeld

Rechtspersoon A heeft een 40%-belang in maatschappij C en heeft een calloptie tot koop van 15% in C. Deze calloptie is direct uitoefenbaar tegen een prijs die iets hoger ligt dan de marktprijs van de betreffende aandelen op het moment van het uitgeven van de optie. De uitoefenprijs van de opties is niet zo hoog gesteld dat uitoefening van de optie zeer onwaarschijnlijk is. Doordat A de calloptie heeft verkregen zal hij overheersende zeggenschap kunnen uitoefenen in C. Er wordt verondersteld dat er sprake is van een recht dat economische betekenis heeft en dat ieder moment uitgeoefend kan worden, waardoor 55% van het stemrecht in C uitgeoefend kan worden.

106 Bij het beoordelen of de rechtspersoon overheersende zeggenschap kan uitoefenen over een maatschappij, evalueert de rechtspersoon tevens of de rechten die hij bezit, of die worden aangehouden door derden, beschermingsrechten zijn.

Beschermingsrechten zijn rechten die bedoeld zijn om het belang van de houder van deze rechten te beschermen zonder deze partij overheersende zeggenschap te geven over de maatschappij waarop de rechten betrekking hebben. Daarnaast kan een houder van beschermingsrechten niet voorkomen dat een andere partij overheersende zeggenschap kan uitoefenen over de maatschappij. Een voorbeeld hiervan is een rechtspersoon die een minderheidsbelang houdt in een maatschappij en het recht heeft om bepaalde beslissingen goed te keuren, zoals:

- grote investeringsuitgaven die in het kader van de normale bedrijfsvoering niet zijn vereist;
- uitgifte van eigenvermogens- of schuldinstrumenten;
- bestuurdersbeloningen;
- voorwaarden van een transactie met een andere aandeelhouder.

Wettelijke bepalingen

107 Dit hoofdstuk is mede gebaseerd op de volgende wettelijke bepalingen. Deze bepalingen zijn opgenomen in hoofdstuk 900 Wetteksten en 910 Modellen en besluiten:

- artikel 2:24a BW;
- artikel 2:24b BW;
- artikel 2:361 lid 1 BW;
- artikel 2:362 lid 1 BW;
- artikel 2:379 lid 5 BW;
- artikel 2:396 BW;
- artikel 2:403 BW;
- artikel 2:405 BW t/m artikel 2:414 BW; en
- artikel 10 lid 2 en 3 van het Besluit modellen jaarrekening.

217.2 Consolidatieplicht

Consolidatieplicht groepshoofd

201 Artikel 2:406 lid 1 BW vereist dat de rechtspersoon die, alleen of samen met een andere groepsmaatschappij, aan het hoofd staat van zijn groep, een geconsolideerde jaarrekening

opstelt.

Consolidatieplicht tussenhoudstermaatschappij

202 Artikel 2:406 lid 2 BW bepaalt dat een rechtspersoon waarop artikel 2:406 lid 1 BW niet van toepassing is, maar die in zijn groep één of meer dochtermaatschappijen heeft of andere rechtspersonen waarop hij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover hij de centrale leiding heeft, ook een geconsolideerde jaarrekening opstelt.

Dit houdt in dat een rechtspersoon die niet aan het hoofd van de groep staat, maar wel onderdeel uitmaakt van de consolidatiekring van het uiteindelijke groepshoofd, een consolidatieplicht heeft indien de rechtspersoon aan het hoofd staat van zijn groepsdeel, of overheersende zeggenschap kan uitoefenen of de centrale leiding heeft over een maatschappij (bijvoorbeeld een SPE), zonder dat er sprake hoeft te zijn van een groepsrelatie. Een dergelijke rechtspersoon wordt veelal aangeduid met tussenholding of tussenhoudstermaatschappij.

Uitwerking consolidatieplicht

Personal holding

203 Een personal holding als bedoeld in paragraaf 0 Definities kan ten behoeve van de waarborging en structurering van de privébelangen van haar aandeelhouder alleen of samen met andere rechtspersonen een belang houden in een of meer onderliggende maatschappijen. Een dergelijke personal holding die de meerderheid van de aandelen in een andere maatschappij bezit, heeft vaak op grond van dit aandeelhouderschap de meerderheid van de stemrechten in de algemene vergadering van deze maatschappij en het recht op de meerderheid van de economische voordelen van deze maatschappij. Dat betekent echter nog niet noodzakelijkerwijs dat de personal holding dan aan het hoofd van de groep staat en consolidatieplichtig is (op basis van artikel 2:406 lid 1 BW).

Voorbeeld

BV A houdt als personal holding alle aandelen in holding BV B welke maatschappij alle aandelen houdt in de werkmaatschappijen BV C, BV D en BV E. Beoordeeld moet worden of BV A aan het hoofd van de groep staat. Dat is het geval als er tussen BV A en de overige maatschappijen BV B, BV C, BV D en BV E sprake is van een groepsrelatie. Als er tussen BV A en deze maatschappijen geen sprake is van een groepsrelatie zal BV B gewoonlijk als groepshoofd (kunnen) kwalificeren en zijn BV C, BV D en BV E groepsmaatschappijen van BV B.

Op grond van artikel 2:24b BW is sprake van een groepsrelatie tussen de personal holding en de onderliggende maatschappij(en) als de personal holding daarmee een economische eenheid vormt, organisatorisch is verbonden en daaraan centrale leiding geeft. Het groepsbegrip is nader uitgewerkt in alinea's 102 en 103 van dit hoofdstuk.

Een personal holding die belangen houdt in meer dan één onderliggende maatschappij zal over het algemeen eerder als groepshoofd (moeten) worden aangemerkt, dan een personal holding die een belang in slechts één maatschappij houdt. Dit wordt beoordeeld aan de hand van de specifieke feiten en omstandigheden.

Participatiemaatschappijen en beleggingsentiteiten

204 Participatiemaatschappijen hebben soms meerderheidsbelangen in hun participaties; waardoor en in andere maatschappijen die direct ondersteunend zijn aan de participatiemaatschappij, waardoor zij daarover overheersende zeggenschap kan/kunnen

uitoefenen ~~in de participatie~~. Deze participaties en andere maatschappijen kunnen als groepsmaatschappij kwalificeren, afhankelijk van de specifieke feiten en omstandigheden. Zie voor verdere uitwerking van het groepsbegrip alinea's 102 en 103 van dit hoofdstuk.

Een participatiemaatschappij is consolidatieplichtig wanneer de participatiemaatschappij aan het hoofd staat van zijn groep (op basis van artikel 2:406 lid 1 BW).

Een participatiemaatschappij die niet aan het hoofd staat van de groep, maar wel onderdeel uitmaakt van de consolidatiekring van het uiteindelijke groepshoofd, heeft eveneens een consolidatieplicht indien de participatiemaatschappij aan het hoofd staat van zijn groepsdeel, of overheersende zeggenschap kan uitoefenen of de centrale leiding heeft over een maatschappij (op basis van artikel 2:406 lid 2 BW).

Zie echter ook alinea 310 voor een mogelijke vrijstelling van consolidatie van de financiële gegevens van participaties en beleggingen waarvan het voornemen bestaat ze te vervreemden.

Het bovenstaande is overeenkomstig van toepassing voor beleggingsentiteiten.

Zustermaatschappijen

205 Een zustermaatschappij kan onder omstandigheden een groepsrelatie hebben met een andere zustermaatschappij. Dit wordt beoordeeld aan de hand van de specifieke feiten en omstandigheden. Zie voor verdere uitwerking van het groepsbegrip alinea's 102 en 103 van dit hoofdstuk. Een dergelijke situatie kan zich bijvoorbeeld voordoen, indien twee zustermaatschappijen dezelfde privéaandeelhouder hebben waarbij de ene zustermaatschappij overheersende zeggenschap uitoefent in de andere zustermaatschappij. Aangezien de consoliderende zustermaatschappij geen kapitaalbelang heeft in de zustermaatschappij bestaat deze consolidatie uit het samenvoegen van de activa, passiva, baten en lasten van beide zustermaatschappijen onder eliminatie van de onderlinge vorderingen en schulden en onderlinge transacties en doorberekeningen (horizontale consolidatie).

Als de privéaandeelhouder zelf overheersende zeggenschap uitoefent in beide zustermaatschappijen wordt als gevolg hiervan niet door een van deze zustermaatschappijen 'horizontaal' geconsolideerd.

Vrijstellingen consolidatieplicht

Vrijstelling consolidatieplicht voor tussenhoudstermaatschappijen

206 Indien een rechtspersoon een tussenhoudstermaatschappij is, mag consolidatie van een groepsdeel achterwege blijven op grond van artikel 2:408 lid 1 BW indien:

- a. niet binnen zes maanden na aanvang van het boekjaar daartegen schriftelijk bezwaar bij de rechtspersoon is gemaakt door ten minste een tiende van de leden of door houders van ten minste een tiende van het geplaatst kapitaal;
- b. de financiële gegevens die de rechtspersoon zou moeten consolideren zijn opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van een groter geheel;
- c. de geconsolideerde jaarrekening en het bestuursverslag zijn opgesteld overeenkomstig de voorschriften van richtlijn 2013/34/EU dan wel op gelijkwaardige wijze;
- d. de geconsolideerde jaarrekening met accountantsverklaring en bestuursverslag, voor zover niet gesteld of vertaald in het Nederlands, zijn gesteld of vertaald in het Frans, Duits of Engels, en wel in dezelfde taal; en
- e. telkens binnen zes maanden na de balansdatum of binnen een maand na een geoorloofde latere openbaarmaking bij het handelsregister in Nederland de geconsolideerde

jaarrekening (dat wil zeggen geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening met toelichting) met accountantsverklaring en bestuursverslag zijn gedeponeed.

207 Aan het gestelde onder letter b van alinea 206 wordt niet voldaan als de financiële gegevens proportioneel zijn geconsolideerd in de geconsolideerde jaarrekening van een groter geheel (zie alinea 401).

208 Met betrekking tot de onder letter c van alinea 206 genoemde gelijkwaardige wijze, is in artikel 2:408 lid 2 BW aangegeven dat de minister van Justitie voorschriften kan aanwijzen die als gelijkwaardig zullen gelden. Uit de wetsgeschiedenis blijkt dat IFRS* als gelijkwaardig kan worden beschouwd. Ook als de geconsolideerde jaarrekening is opgesteld in overeenstemming met wet- en regelgeving geldend in een niet-EU-land, kan zijn voldaan aan de gelijkwaardigheidseis. Deze eis moet niet gezien worden als een gelijkheidseis, maar als een eis van tenminste gelijkwaardige kwaliteit van de wet- en/of regelgeving met betrekking tot de financiële verslaggeving. Het is de verantwoordelijkheid van de tussenhoudstermaatschappij om aan de hand van de inhoud van deze geconsolideerde jaarrekening vast te stellen of daarvan sprake is.

209 Een tussenhoudstermaatschappij waarvan effecten zijn toegelaten tot de handel op een gereguleerde markt als bedoeld in de Wet op het financieel toezicht (of een met een gereguleerde markt vergelijkbaar systeem uit een staat die geen lidstaat is) kan géén gebruik maken van de vrijstelling van tussenconsolidatie (artikel 2:408 lid 4 BW).

210 Indien de tussenhoudstermaatschappij op grond van artikel 2:408 BW geen geconsolideerde jaarrekening opstelt, kan een tot zijn groep behorende rechtspersoon waarvoor de tussenhoudstermaatschappij een verklaring als bedoeld in artikel 2:403 lid 1, onder f BW heeft afgegeven geen gebruik maken van de bepaling van artikel 2:403 lid 1 BW dat de jaarrekening niet overeenkomstig de voorschriften van Titel 9 Boek 2 BW behoeft te worden ingericht. De tussenhoudstermaatschappij die de vrijstelling van consolidatieplicht op grond van artikel 2:408 BW (zie alinea 206) toepast stelt geen geconsolideerde jaarrekening op, waardoor aan het vereiste van artikel 2:403 lid 1 sub c BW niet kan worden voldaan.

Vrijstelling consolidatieplicht vanwege omvang

211 Op grond van artikel 2:407 lid 2 BW mag consolidatie achterwege blijven indien:

- bij consolidatie de grenzen van een kleine rechtspersoon ~~op twee opeenvolgende balansdata~~ (artikel 2:396 BW) ~~op geconsolideerde basis~~ niet worden overschreden;
- geen in de consolidatie te betrekken maatschappij een organisatie van openbaar belang is als bedoeld in artikel 2:398 lid 7 BW; en
- niet binnen zes maanden na de aanvang van het boekjaar daartegen schriftelijk bezwaar bij de rechtspersoon is gemaakt door de algemene vergadering.

Dit betekent in feite dat aan de eerstgenoemde voorwaarde in artikel 2:407 lid 2 BW wordt voldaan indien het regime van een kleine of micro rechtspersoon van toepassing is. De regels omtrent de wisseling van het regime zijn onderdeel van de systematiek en grenzen van artikel 2:396 BW waarnaar artikel 2:407 lid 2 BW verwijst. Zie verder hoofdstuk 315, paragraaf 1 Indeling naar grootte.

217.3 Consolidatiekring

301 In de geconsolideerde jaarrekening worden de financiële gegevens opgenomen van:

- de rechtspersoon zelf;
- zijn dochtermaatschappijen in de groep;
- andere groepsmaatschappijen die onder de rechtspersoon vallen; en
- andere rechtspersonen waarop hij een overheersende zeggenschap kan uitoefenen of waarover hij de centrale leiding heeft.

Deze consolidatiekring geldt zowel voor de consolidatie door het hoofd van de groep (op grond van artikel 2:406 lid 1 BW) als door de tussenhoudstermaatschappij (op grond van artikel 2:406 lid 2 BW). De consolidatiekring omvat een ruimer geheel dan het groepsbegrip, aangezien dit eveneens rechtspersonen omvat waarop overheersende zeggenschap uitgeoefend kan worden of waarover de centrale leiding wordt gevoerd, zonder dat er sprake hoeft te zijn van een groepsrelatie.

Indien bedrijfsactiviteiten afwijken van de andere activiteiten van de groep, vormt dit geen reden om consolidatie van de afwijkende bedrijfsactiviteiten achterwege te laten.

302 De consolidatie van een maatschappij dient aan te vangen vanaf het moment dat de rechtspersoon een groepsrelatie heeft met een maatschappij, overheersende zeggenschap kan uitoefenen over een maatschappij of de centrale leiding heeft. De consolidatie van een maatschappij dient te eindigen wanneer hier geen sprake meer van is. De aanvangsdatum van consolidatie komt overeen met de overnamedatum, zoals gedefinieerd in hoofdstuk 216 Fusies en overnames, paragraaf 0 Definities en de nadere bepalingen in alinea 202 van het betreffende hoofdstuk.

Indien de ‘pooling-of-interest’ methode wordt toegepast, zijn de daarvoor geldende bepalingen van hoofdstuk 216 Fusies en overnames van toepassing.

Uitwerking consolidatiekring

Consolidatie van een Special Purpose Entity

303 Een special purpose entity (SPE — of ‘Special Purpose Company’ — SPC — genoemd) is een maatschappij die zodanig is opgezet dat stemrechten of vergelijkbare rechten niet de doorslaggevende factor zijn om te bepalen wie overheersende zeggenschap kan uitoefenen over de maatschappij. Een SPE kan zijn opgericht om een speciaal doel te verwezenlijken, bijvoorbeeld voor de securitisatie van financiële activa, door activa gedekte financieringen of om een leaseovereenkomst af te sluiten. Een dergelijke maatschappij kan de vorm hebben van een rechtspersoon (bijvoorbeeld een BV of een stichting) of een maatschappij zonder rechtspersoonlijkheid (bijvoorbeeld een Vof, een CV of een trust).

Een SPE is onderdeel van de consolidatiekring van de rechtspersoon indien er sprake is van een groepsmaatschappij, of indien overheersende zeggenschap uitgeoefend kan worden of centrale leiding wordt uitgeoefend over de SPE. Omdat in dit geval stemrechten niet doorslaggevend zijn, kunnen de volgende aanwijzingen relevant zijn:

- Alle activiteiten van de SPE worden in wezen uitgevoerd ten behoeve van de (deelnemende) rechtspersoon, conform zijn specifieke wens. De rechtspersoon verkrijgt daardoor economische voordelen in verband met de activiteiten van de SPE. Economische afhankelijkheid op zichzelf is overigens niet voldoende om te kunnen concluderen dat de SPE onderdeel is van de consolidatiekring.

- De rechtspersoon heeft in wezen zodanige zeggenschap over de SPE dat hij die maatschappij of zijn activiteiten beheerst of kan beheersen. Een dergelijke zeggenschap kan aan anderen zijn gedelegeerd, waarbij sprake is van een 'automatische piloot'-mechanisme, zodanig dat de rechtspersoon in wezen nog steeds de SPE of zijn activiteiten beheerst of kan beheersen. De rechtspersoon kan bijvoorbeeld de macht hebben om de activiteiten van de SPE te beëindigen, dan wel de SPE te ontbinden, of hij kan de macht hebben de statuten van de SPE te wijzigen, of hij kan een veto uitspreken over voorgestelde statutenwijzigingen.
- De rechtspersoon heeft in wezen het recht de meerderheid van de economische voordelen van de activiteiten van de SPE te verkrijgen, bijvoorbeeld op grond van een wet, een overeenkomst of een andere regeling. Een dergelijk recht kan een aanwijzing zijn voor de aanwezigheid van een groepsrelatie als de rechtspersoon transacties aangaat met de SPE en de financiële resultaten op grond van de regeling aan de rechtspersoon toekomen.
- De rechtspersoon loopt in wezen meer dan de helft van het economische risico met betrekking tot de SPE of de activa van de SPE.

De bovenstaande aanwijzingen kunnen ook relevant zijn om te bepalen of de rechtspersoon een consolidatieplicht heeft, indien er geen andere maatschappijen zijn die reeds een consolidatieplicht doen ontstaan (zie paragraaf 2 Consolidatieplicht).

Consolidatie van personenvennootschappen

304 Een personenvennootschap (bijvoorbeeld een Vof of een CV) wordt op basis van artikel 2:24a BW als dochtermaatschappij geclassificeerd wanneer de rechtspersoon, dan wel één of meer van zijn dochtermaatschappijen, als vennoot tegenover schuldeisers volledig aansprakelijk is voor de schulden van die vennootschap. De vennootschap is onderdeel van de consolidatiekring van de rechtspersoon indien op grond van de overeenkomst met andere vennoten er sprake is van een groepsmaatschappij, of indien overheersende zeggenschap uitgeoefend kan worden of centrale leiding wordt uitgeoefend over de vennootschap.

Consolidatie van een Stichting Administratiekantoor

305 **Indien sprake is van een Stichting Administratiekantoor dient op grond van de administratievoorwaarden en de nader specifiek overeengekomen bepalingen te worden vastgesteld of het Administratiekantoor deel uitmaakt van de consolidatiekring en of deze wordt opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van de rechtspersoon.**

Om te bepalen of een Stichting Administratiekantoor zelf een consolidatieplicht heeft, wordt verwezen naar alinea 501 van hoofdstuk 640 Organisaties-zonder-winststreven, en naar de aspecten die in het kader van deze beoordeling van belang zijn en genoemd worden in alinea 502 en 504 van het betreffende hoofdstuk.

Vrijstellingen consolidatiekring

306 In de geconsolideerde jaarrekening behoeven geen gegevens te worden geconsolideerd van in de consolidatie te betrekken maatschappijen (artikel 2:407 lid 1 BW):

- wier gezamenlijke betekenis te verwaarlozen is voor het geheel;
- waarvan de nodige gegevens slechts tegen onevenredige kosten of met grote vertraging te verkrijgen of te ramen zijn. Slechts in zeer uitzonderlijke situaties zullen maatschappijen van materieel belang op deze grond buiten de consolidatie gehouden kunnen worden. Dit kan zich bijvoorbeeld voordoen na verwerving van een nieuwe deelneming wanneer de berichtgeving van deze deelneming nog niet aan het systeem van de groep is aangepast;
- waarin het belang uitsluitend wordt gehouden om het te vervreemden. Dit kan zich voordoen indien bij verwerving van een (deel)groep het voornemen bestaat deze groep te

reorganiseren en bepaalde onderdelen binnen niet al te lange tijd weer af te stoten.

Belang gehouden om te vervreemden

307 **Wanneer een rechtspersoon een maatschappij verwerft uitsluitend met de bedoeling om deze later af te stoten, dient hij dit belang op de overnamedatum alleen te classificeren als ‘slechts gehouden om te vervreemden’ wanneer de verkoop binnen een jaar waarschijnlijk is en op de overnamedatum, of binnen een korte periode na de overname, aan de volgende indicatoren wordt voldaan:**

- de maatschappij is geschikt voor onmiddellijke vervreemding;
- er is een verkoopbesluit genomen en er is een verkoopplan opgesteld;
- met de uitvoering van het verkoopbesluit en -plan is feitelijk een begin gemaakt;
- de verkoopprijs is in overeenstemming met de reële waarde; en
- het is niet te verwachten dat het verkoopplan fundamenteel zal worden gewijzigd of zal worden ingetrokken.

Een korte periode na de overnamedatum wordt normaliter verondersteld een periode tot drie maanden te zijn.

308 Indien de verkoop langer duurt dan een jaar, maar dit het gevolg is van feiten of omstandigheden die buiten de invloedssfeer van de rechtspersoon liggen en er voldoende aanwijzingen zijn dat de rechtspersoon zich zal houden aan het verkoopplan, blijft het belang toch als ‘slechts gehouden om te vervreemden’ aangemerkt.

309 **Vanaf het moment dat niet meer wordt voldaan aan de voorwaarden ‘slechts gehouden om te vervreemden’, dienen de financiële gegevens van het belang te worden geconsolideerd door de rechtspersoon.**

310 De vrijstelling van artikel 2:407 lid 1 sub c BW zoals besproken in alinea 306 kan worden toegepast:

- a. door participatiemaatschappijen (zoals gedefinieerd in paragraaf 0 Definities) voor belangen in participaties; en
- b. door beleggingsentiteiten (zoals gedefinieerd in hoofdstuk 615 Beleggingsentiteiten, paragraaf 0 Definities) die hoofdstuk 615 Beleggingsentiteiten toepassen, voor belangen in beleggingen;

als er ten aanzien van deze belangen vanaf het moment van aankoop-verwerving een concrete exit-strategie is geformuleerd, zodanig dat duidelijk is dat deze belangen slechts gehouden worden om ze te vervreemden op een volgens de exit-strategie gedefinieerd moment.

Rechtspersoon die groepsmaatschappijen beheert krachtens een regeling tot samenwerking met een rechtspersoon

311 De wet staat in artikel 2:407 lid 3 BW toe dat indien de rechtspersoon groepsmaatschappijen beheert krachtens een regeling tot samenwerking met een rechtspersoon waarvan de financiële gegevens niet in zijn geconsolideerde jaarrekening worden opgenomen, hij zijn eigen financiële gegevens buiten de geconsolideerde jaarrekening mag houden. Dit geldt slechts, indien de rechtspersoon geen andere werkzaamheden heeft dan het beheren en financieren van groepsmaatschappijen en deelnemingen, en indien deelnemingen volgens de vermogensmutatiemethode worden verantwoord door de rechtspersoon (artikel 2:389 BW).

In deze situatie is dus sprake van twee groepshoofden en worden de eigen financiële gegevens van beide groepshoofden buiten de geconsolideerde jaarrekening gehouden.

217.4 Consolidatiemethoden

Consolidatiemethoden

401 Er bestaan twee consolidatiemethoden, welke kunnen worden aangeduid als de integrale en de proportionele methode. Maatschappijen die onderdeel zijn van de consolidatiekring van de rechtspersoon worden volgens de integrale methode geconsolideerd (artikel 2:405 BW). De wetgever heeft in artikel 2:409 BW bepaald dat de proportionele methode uitsluitend mag worden gehanteerd in joint-venture-verhoudingen, mits voldaan wordt aan het inzichtvereiste. Voor de criteria waaraan een samenwerkingsvorm dient te voldoen om te kwalificeren als een joint venture, wordt verwezen naar hoofdstuk 215 Joint ventures.

Bij de integrale methode worden de activa en passiva, alsmede de baten en lasten voor 100% in de geconsolideerde jaarrekening van de rechtspersoon opgenomen. Indien het belang van de rechtspersoon in geconsolideerde maatschappijen minder dan 100% bedraagt, wordt het aandeel van derden in het eigen vermogen en het resultaat van geconsolideerde maatschappijen afzonderlijk in de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening opgenomen (zie ook alinea 511).

Bij de proportionele methode worden de activa en passiva alsmede de baten en lasten naar evenredigheid van het kapitaalbelang respectievelijk aandeel in het resultaat opgenomen.

Toepassing van uniforme grondslagen van waardering en resultaatbepaling

402 **Ongeacht de gehanteerde consolidatiemethode dienen de posten in de geconsolideerde jaarrekening in beginsel op dezelfde grondslagen van waardering en resultaatbepaling te worden opgesteld als de enkelvoudige jaarrekening van de rechtspersoon. Indien de gegevens van te consolideren maatschappijen zijn opgesteld op basis van grondslagen die afwijken van de grondslagen van de geconsolideerde jaarrekening, en hiervan in totaliteit een belangrijke invloed uitgaat op de geconsolideerde balans en winst-en-verliesrekening dienen deze gegevens te worden gecorrigeerd alvorens ze in de geconsolideerde gegevens te verwerken.**

Alleen wegens gegronde redenen mogen daarvan afwijkende grondslagen worden toegepast in de geconsolideerde jaarrekening. Indien afwijkende grondslagen worden toegepast, wordt dit in de toelichting vermeld (zie alinea 502).

Indien een buitenlandse rechtspersoon mede aan het hoofd van de groep staat dan mag ingevolge artikel 2:410 lid 4 BW het groepsdeel waarvan hij aan het hoofd staat in de consolidatie worden opgenomen overeenkomstig zijn recht, met een uiteenzetting van de invloed daarvan op het vermogen en het resultaat (zie alinea 516).

Balansdatum van de geconsolideerde jaarrekening

403 De balansdatum voor de geconsolideerde jaarrekening is dezelfde als voor de enkelvoudige jaarrekening (artikel 2:412 lid 1 BW). Onder omstandigheden kan voor consolidatie worden uitgegaan van gegevens per een afwijkende datum. Dit kan zich voordoen wanneer na verwerving van een deelneming de berichtgeving nog niet is aangepast aan die van de groep en er nog verschillen kunnen zijn ten aanzien van afsluitdata. Ingevolge artikel 2:412 lid 2 BW mag deze afwijking echter nooit meer dan drie maanden bedragen. **Mutaties in deze periode die het beeld van de balans of de winst-en-verliesrekening van de groep zouden verstoren, indien ze niet verwerkt zouden worden, dienen in de geconsolideerde overzichten te worden verwerkt.**

Verwerking van eliminatie van intercompany-transacties in de geconsolideerde jaarrekening

404 In de geconsolideerde jaarrekening dienen de resultaten op intercompany-

transacties tussen te consolideren maatschappijen volledig uit zowel de balanswaardering als het groepsresultaat te worden geëlimineerd voor zover deze resultaten niet door transacties met derden buiten de groep of door afschrijvingen zijn gerealiseerd. Zie hiervoor nader paragraaf 4 van hoofdstuk 260 De verwerking van resultaten op intercompany-transacties in de jaarrekening.

Verwerking van resultaten in de geconsolideerde jaarrekening

405 In de geconsolideerde jaarrekening dienen de resultaten van een maatschappij in het groepsresultaat te worden verwerkt vanaf de datum waarop de rechtspersoon een groepsrelatie heeft met een maatschappij, overheersende zeggenschap kan uitoefenen over een maatschappij of de centrale leiding heeft. De resultaten van een maatschappij dienen niet meer in het groepsresultaat te worden verwerkt vanaf de datum dat hier geen sprake meer van is. Zie ook alinea 302.

Verwerking van aandeel van derden

406 Bij de verwerking van het aandeel van derden in een maatschappij dient geen rekening te worden gehouden met instrumenten die potentiële stemrechten in de maatschappij bevatten (zie alinea 105) maar uitsluitend met de op balansdatum aanwezige rechten op economische voordelen in verband met de activiteiten van de maatschappij.

Voorbeeld

Rechtspersoon A is consolidatieplichtig, heeft een 45%-belang in maatschappij C en heeft een calloptie tot koop van 10% in C. Deze calloptie is direct uitoefenbaar tegen een prijs die iets hoger ligt dan de marktprijs van de betreffende aandelen op het moment van het uitgeven van de optie. De uitoefenprijs van de opties is niet zo hoog gesteld dat uitoefening van de optie zeer onwaarschijnlijk is. Doordat A de calloptie heeft verkregen wordt er verondersteld dat hij overheersende zeggenschap kan uitoefenen in C. Dit betekent dat de financiële gegevens van C worden opgenomen in de geconsolideerde jaarrekening van A. In de geconsolideerde jaarrekening wordt echter bij de verwerking van het aandeel van derden (nog steeds) uitgegaan van een belang van 45% en een aandeel van derden van 55%.

Verwerking van de aan het aandeel van derden toerekenbare verliezen

407 De aan het aandeel van derden toerekenbare verliezen kunnen het aandeel van derden in het eigen vermogen van de geconsolideerde maatschappij overtreffen (doorgaans is er dan sprake van een negatief eigen vermogen bij de deelneming). Alsdan komt het verschil, alsmede eventuele verdere verliezen volledig ten laste van de meerderheidsaandeelhouder, tenzij en voor zover de minderheidsaandeelhouder de verplichting heeft, en in staat is, om die verliezen voor zijn rekening te nemen. Als de deelneming vervolgens weer winst maakt, komen die winsten volledig ten gunste van de meerderheidsaandeelhouder totdat de door de meerderheidsaandeelhouder voor zijn rekening genomen aan de minderheidsaandeelhouder toerekenbare verliezen zijn gecupereerd.

217.5 Presentatie en toelichting

Toepasselijke bepalingen Titel 9 Boek 2 BW voor de geconsolideerde jaarrekening

501 De volgende presentatie- en toelichtingsvereisten zijn op grond van artikel 2:410 lid 1 BW niet van toepassing op de geconsolideerde jaarrekening:

Wetsartikel	Onderwerp
Artikel 2:365 lid 2 BW	Wettelijke reserve voor ontwikkelingskosten
Artikel 2:378 BW	Mutatieoverzicht eigen vermogen
Artikel 2:379 BW	Gegevens over belangen
Artikel 2:382a BW	Toelichting accountantshonoraria
Artikel 2:383 en 383b t/m e BW	Toelichting bestuurdersbeloningen
Artikel 2:389 lid 6 BW	Wettelijke reserve deelnemingen
Artikel 2:389 lid 8 BW	Wettelijke reserve omrekeningsverschillen
Artikel 2:390 BW	Herwaarderingsreserve

Op grond van artikel 2:410 lid 2 BW hoeven voorraden in de geconsolideerde jaarrekening niet te worden uitgesplitst, indien dat wegens bijzondere omstandigheden onevenredige kosten zou vergen.

Indien de rechtspersoon een enkelvoudige en een geconsolideerde jaarrekening opstelt, wordt aanbevolen dat de gegevens inzake accountantshonoraria worden vermeld in de toelichting van de geconsolideerde jaarrekening (zie ook alinea 302 van hoofdstuk 390 Overige in de toelichting op te nemen informatie). Daarnaast kunnen de gegevens inzake bestuurdersbeloningen vermeld worden in de toelichting van de enkelvoudige jaarrekening of in de toelichting van de geconsolideerde jaarrekening (zie ook alinea 605 van hoofdstuk 271 Personeelsbeloningen).

Toepassing afwijkende grondslagen van waardering en resultaatbepaling

502 Indien de rechtspersoon op basis van gegronde redenen afwijkende grondslagen van waardering en resultaatbepaling heeft toegepast voor posten in de geconsolideerde jaarrekening ten opzichte van de enkelvoudige jaarrekening (zie alinea 402), wordt dit op grond van artikel 2:410 lid 3 BW in de toelichting opgenomen.

Gegevens over belangen in de geconsolideerde jaarrekening

503 Ingevolge artikel 2:414 lid 1 en lid 2 onder d BW vermeldt de rechtspersoon in de geconsolideerde jaarrekening, onderscheiden naar de hiernavolgende categorieën, de naam, woonplaats en het deel van het geplaatste kapitaal dat wordt verschaft aan rechtspersonen en vennootschappen:

- die hij volledig in zijn geconsolideerde jaarrekening betreft;
- waarvan de financiële gegevens in de geconsolideerde jaarrekening proportioneel zijn geconsolideerd;
- die deelnemingen betreffen, gewaardeerd volgens de vermogensmutatiemethode overeenkomstig artikel 2:389 BW;
- die dochtermaatschappijen zonder rechtspersoonlijkheid zijn, niet zijnde vennootschappen behorende tot een van de eerste drie categorieën;
- waaraan één of meer van de in de consolidatie betrokken maatschappijen of dochtermaatschappijen daarvan alleen of samen voor eigen rekening ten minste een vijfde van het geplaatste kapitaal verschaffen, of doen verschaffen, voor zover niet reeds begrepen onder de eerste drie categorieën.

504 De rechtspersoon vermeldt als uitwerking van en in aanvulling op artikel 2:414 lid 2 onder a BW in de toelichting, waarom een maatschappij al dan niet in de consolidatie wordt

betrokken, in geval dit niet evident is op basis van het gehouden kapitaalbelang. Dit kan bijvoorbeeld het geval zijn wanneer de rechtspersoon minder dan 50 procent van het kapitaal verschaft, maar wel een groepsrelatie heeft met deze maatschappij.

505 De rechtspersoon licht ten aanzien van de proportioneel geconsolideerde maatschappijen op grond van artikel 2:414 lid 2 onder b BW toe op grond waarvan proportionele consolidatie heeft plaatsgevonden (zie ook alinea 206 van hoofdstuk 215 Joint ventures).

506 De rechtspersoon licht op grond van artikel 2:414 lid 2 onder c BW toe, indien van toepassing, de reden voor het niet consolideren van een dochtermaatschappij, zoals vermeld ingevolge artikel 2:414 lid 1 onder c, d of e BW.

507 De rechtspersoon vermeldt ingevolge artikel 2:414 lid 2 onder e BW het bedrag van het eigen vermogen en resultaat, volgens de laatst vastgestelde jaarrekening van elke maatschappij, waaraan een of meer volledig in de consolidatie betrokken maatschappijen, of dochtermaatschappijen daarvan, alleen of samen voor eigen rekening ten minste een vijfde van het geplaatste kapitaal verschaffen of doen verschaffen en die niet in de consolidatie wordt betrokken en die niet op basis van de vermogensmutatiemethode wordt verantwoord (zie ook alinea 809 van hoofdstuk 214 Financiële vaste activa).

508 De vermeldingen vereist in artikel 2:414 BW (geconsolideerde jaarrekening) en artikel 2:379 BW (enkelvoudige jaarrekening) mogen gezamenlijk worden opgenomen. De rechtspersoon mag het deel van de toelichting dat deze vermeldingen bevat afzonderlijk ter inzage van ieder neerleggen ten kantore van het handelsregister, mits beide delen van de toelichting naar elkaar verwijzen (artikel 2:379 lid 5 BW) (zie ook alinea 811 van hoofdstuk 214 Financiële vaste activa).

509 Indien de rechtspersoon een aansprakelijkheidsverklaring voor een andere maatschappij op grond van artikel 2:403 BW heeft afgegeven, wordt dit in de toelichting vermeld (zie ook alinea 108 van hoofdstuk 252 Voorzieningen, niet in de balans opgenomen verplichtingen en niet in de balans opgenomen activa).

In de loop van het jaar verworven en/of afgestoten deelnemingen

510 Indien de rechtspersoon in de loop van het jaar een nieuw verworven deelneming heeft geconsolideerd, kan ten behoeve van het inzicht in de ontwikkeling van vermogen en resultaat het doelmatig zijn bij wijze van toelichting een herrekende winst-en-verliesrekening op te stellen waarin de nieuw verworven deelneming voor het gehele boekjaar wordt verwerkt. **In een dergelijke pro-forma-opstelling dient eveneens rekening te worden gehouden met mogelijke wijzigingen in financieringslasten en belastingen die zouden zijn opgetreden indien de acquisitie reeds aan het begin van het boekjaar had plaatsgevonden.**

Met betrekking tot in de loop van het jaar afgestoten deelnemingen kan op vergelijkbare wijze met een pro-forma-opstelling toelichtende informatie worden verstrekt. Voor zover sprake is van beëindiging van bedrijfsactiviteiten is hoofdstuk 345 Beëindiging van bedrijfsactiviteiten van toepassing.

Aandeel van derden in de geconsolideerde jaarrekening

511 Indien het belang van de rechtspersoon in een geconsolideerde maatschappij minder dan 100% bedraagt, wordt het aandeel van derden in het eigen vermogen van geconsolideerde maatschappijen in de geconsolideerde balans afzonderlijk opgenomen (zie artikel 10 lid 2 Besluit modellen jaarrekening). Deze post wordt bij een horizontale opstelling (scontrovorm)

van de geconsolideerde balans direct na het eigen vermogen opgenomen en bij een verticale opstelling (staffelvorm) direct voor het eigen vermogen. Het aandeel van derden in het resultaat van geconsolideerde maatschappijen, wordt afzonderlijk als laatste post in de geconsolideerde winst-en-verliesrekening in aftrek op het groepsresultaat gebracht (zie artikel 10 lid 3 Besluit modellen jaarrekening).

512 Indien het voor het geven van het in artikel 2:362 lid 1 BW vereiste inzicht noodzakelijk is, dient de rechtspersoon in de toelichting van de geconsolideerde jaarrekening informatie te verschaffen over het aandeel van derden in de groep. Aan deze toelichting kan bijvoorbeeld invulling worden gegeven door inzicht te geven in het aandeel van derden in de aard en omvang van de posten op de balans en in de resultatenrekening. Dit is met name van belang waar het risicoprofiel, rendementsprofiel of liquiditeitsprofiel voor een activiteit waar derden in participeren belangrijk verschilt van de groep als geheel.

Maatschappijen uitsluitend gehouden om te vervreemden

513 Indien de rechtspersoon een belang in een maatschappij uitsluitend aanhoudt om het te vervreemden (zie alinea 307 en 310) en gebruik maakt van de vrijstelling van de consolidatiekring zoals genoemd in alinea 306, dient de toepassing en de reden hiervan vermeld te worden. De betreffende belangen dienen niet te worden aangemerkt als deelneming, maar worden als effecten gerubriceerd (zie ook alinea 101 van hoofdstuk 214 Financiële vaste activa). Daarmee zijn voor deze belangen hoofdstuk 226 Effecten en hoofdstuk 290 Financiële instrumenten van toepassing. Voor de presentatie en toelichting van overige effecten opgenomen onder de financiële vaste activa zijn ook de alinea's 701, 801 tot en met 803 en 806 tot en met 807 van hoofdstuk 214 Financiële vaste activa van toepassing.

Niet-geconsolideerde meerderheidsbelangen en minderheidsbelangen aangehouden door participatiemaatschappijen en beleggingsentiteiten

514 De rechtspersoon die gebruikmaakt van de vrijstelling genoemd in alinea 310, dient met betrekking tot zijn niet-geconsolideerde meerderheidsbelangen en minderheidsbelangen toe te lichten:

- welke afspraken of beperkingen er zijn voor deze belangen om middelen over te dragen aan de rechtspersoon in de vorm van dividend of terugbetalingen van leningen of voorschotten;
- welke afspraken of voornemens er zijn om financiële steun te verlenen door de rechtspersoon aan deze belangen, met inbegrip van afspraken of voornemens om deze belangen bij te staan bij het verkrijgen van financiële steun.

In deze toelichting dienen naast de aard en de omvang van de afspraken, beperkingen of voornemens, ook de redenen voor het verlenen van financiële steun of het bijstaan bij het verkrijgen van financiële steun te worden vermeld.

Vrijstelling van consolidatieplicht voor tussenhoudstermaatschappijen

515 Indien de rechtspersoon op grond van artikel 2:408 lid 1 BW geen geconsolideerde jaarrekening opstelt (zie alinea's 206 tot en met 210), wordt de toepassing van de vrijstelling in de toelichting vermeld.

Buitenlandse rechtspersoon mede aan het hoofd van een groep

516 Indien een buitenlandse rechtspersoon mede aan het hoofd van de groep staat, dan mag op grond van artikel 2:410 lid 4 BW het groepsdeel waarvan hij aan het hoofd staat in de consolidatie opgenomen worden overeenkomstig zijn recht (zie alinea 402), en wordt een uiteenzetting van de invloed daarvan op het vermogen en het resultaat toegelicht.